

ความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน:
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
Community Democracy Development Process: Case Study of Kelangnakorn Town
Municipality, Muang District, Lampang Province.

อัญธิชา รุ่งแสง | Anthicha Rungsang¹
ณัฐพงษ์ คันธรส | Nattapong Kantaros²

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “ความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จำนวน 4 ตำบล

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 คิดเป็นร้อยละ 88.18 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง พบว่า โดยภาพรวมแล้วประชาชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 คิดเป็นร้อยละ 88.18 ความคิดเห็นต่อกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 คิดเป็นร้อยละ 81.00

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส และสถานภาพทางสังคมในชุมชน มีความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเมืองภาคพลเมือง, กระบวนการประชาธิปไตยชุมชน, ความเป็นพลเมืองของประชาชน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Abstract

A study of community democracy development: a case study of communities in Khelang Nakhon Municipality, Muang District, Lampang Province, aimed to study the citizenship and democratic development in communities in Khelang Nakhon Municipality, Lampang Province and to compare opinions towards citizenship and community democratic development in Khelang Khor Nakhon Municipality, Lampang Province. The results of the study are as follows.

In terms of citizenship and the development of democracy in the community, the findings revealed that overall, the people had opinions at a high level with an average of 4.41, equivalent to 88.18 percent. towards the political development of the civil sector was at a high level, with the average of 4.41 or 88.18 percent. Opinions towards the community democracy development process was a high level, at the average of 4.05, or 81.00 percent

The results of comparing opinions towards citizenship with community democratic development in Khelang Nakhon Municipality, Lampang province, found that gender factor of a citizenship and democratic development in the community was not significantly different at 0.05 level. Opinions towards education level, occupation, marital status and social status in the community were The difference with statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Citizen politics, Community democracy process, Citizenship of the people.

บทนำ

คำว่า ประชาธิปไตย นั้น (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2550) ได้เน้นย้ำว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชน และย้ำว่า ประชาชน ควรเป็นเจ้าของประชาธิปไตยให้มากที่สุด ซึ่งการให้นิยามใหม่ที่มี จุดยืนใหม่ ประชาธิปไตยเป็นการปกครองตนเองของประชาชน (Self-Government Democracy) แทนที่จะเป็นการปกครองที่ตัวแทนประชาชน หรือทำให้ประชาชน (Representative Democracy) ชัดเจน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็น่าจะช่วยสร้างความเป็นพลเมืองได้ดียิ่งขึ้นและน่าจะช่วยหลีกเลี่ยงแนวโน้มที่ ประชาธิปไตย จะลื่นหลุดไป เป็นประชานิยมไปได้ ประชาธิปไตยชุมชน จึงเป็นการเปิดพื้นที่ทางการเมือง หรือพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชนหรือกลุ่ม องค์กรชุมชน องค์กรท้องถิ่นและองค์กรภาคประชาชนที่มีความหลากหลายได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีอิสระ

ปัจจุบันการพัฒนาประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจของไทยนั้นมีความก้าวหน้าในเชิงรูปแบบมากพอสมควร แต่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาและสาระสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติจริงและเกิดผลประโยชน์ต่อสาธารณะยังพบว่ามีปัญหาเพราะนักธุรกิจและนักการเมือง ซึ่งมักเป็นบุคคลคนเดียวกันมุ่งทำการเมืองแบบการเมืองภาคนักการเมือง อาศัยประชาธิปไตยแบบผ่านผู้แทน (Representative Democracy) ที่เปลี่ยนจากการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย หรือระบบข้าราชการประจำ (Bureaucratic Polity) มาเป็นการเมืองแบบนักธุรกิจการเมือง (Businessmen-politicians) ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งมุ่งรักษาผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือการส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง (Civic Politics) นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การกระจายอำนาจและการพัฒนาสังคมไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้น

การเมืองภาคพลเมืองและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนเป็นแนวคิดและหลักการสำคัญของการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป้าหมายของประชาธิปไตยชุมชน คือ การปลูกความตื่นตัวปลูกความตระหนักถึงสิทธิความเป็นประชาชนของคนในชุมชนท้องถิ่น ตามสิทธิชุมชนใน

รัฐธรรมนูญ ให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาปกป้อง ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีความเสมอภาคมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมและเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของประชาธิปไตยโดยตรง ทำให้เป็นประชาธิปไตยที่กินได้คือประชาธิปไตยที่สามารถแก้ปัญหาปากท้องของชาวบ้านได้จริงๆ กระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเป็นเครื่องมือหรือเป็นกลไกหนึ่งที่รวมคนให้มาเรียนรู้ร่วมกัน มาแก้ไขปัญหาาร่วมกันและมาทำงานพัฒนาโดยมีมิติทางการเมือง คือ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งยกระดับจิตของคนขึ้นให้มีความกล้าหาญ ให้มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองและต่อนักการเมืองที่ได้เลือกมาด้วย (สน รูปสูง, 2553) ประชาธิปไตยที่เริ่มต้นจากระดับฐานรากแม้ว่าจะต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาแนวคิดและสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกและชุมชน หากสามารถทำได้สำเร็จจะเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนรวมทั้งเป็นการสร้างและปลูกฝังจิตวิญญาณประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชน

กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีพื้นที่ในการปกครอง 4 ตำบล 37 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลชมพู ตำบลปงแสนทอง ตำบลพระบาท และตำบลกล้วยแพะ และมีชุมชนย่อย 63 ชุมชน เทศบาลเมืองเขลางค์นครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองที่สำคัญ ทั้งนี้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการบริหารงานและควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครสามารถพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนได้หรือไม่ และการพัฒนาความเป็นพลเมืองเพื่อให้สามารถพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนควรจะเป็นอย่างไร ผลการวิจัยในครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองเขลางค์นคร เกี่ยวกับพัฒนาความเป็นเมืองเพื่อสามารถพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน และเป็นข้อมูลแก่ทางการเมืององค์กรปกครองท้องถิ่นได้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง

วิธีการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ประชากรประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง เลือกตั้ง อายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จำนวน 4 ตำบล มีจำนวนประชากร 59,933 คน (เทศบาลเมืองเขลางค์นคร, 2562) โดยวิธีการสุ่มแบบชั้น โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้วิธีการของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้เท่ากับ 397 ตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงเก็บเพิ่มเป็น 400 ตัวอย่าง โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำบลเป็นชั้น ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลชมพู	20,343	136
ตำบลปางแสนทอง	17,488	117
ตำบลพระบาท	13,119	87
ตำบลกล้วยแพะ	9,023	60
รวม	59,933	400

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาและเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในเรื่องการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง 1) ความเป็นพลเมืองของประชาชนในพื้นที่ 2) การเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชน 3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองในชุมชน 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในชุมชน 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง และประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน 1) ลักษณะความเป็นประชาธิปไตยชุมชนในพื้นที่ 2) การเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน 3) กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน โดยระยะเวลาในการดำเนินโครงการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2561 จนถึง เดือนตุลาคม 2562

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยแบ่งเป็นจำนวน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคมในชุมชน ตอนที่ 2 ประกอบไปด้วยข้อมูลการพัฒนาและการเมืองภาคพลเมืองในชุมชนกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง ใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และ F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยมีการแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง น้อยที่สุด

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index) โดยรวมได้เท่ากับ 0.918 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเกินกว่า 0.5 จึงถือว่าใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 และประสพชัย พสุนนท์, 2558)

ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยนำไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด แล้วนำแบบสอบถามที่เป็นส่วนข้อคำถาม

ความคิดเห็นประเมินค่าวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach. 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นขอแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.933 ซึ่งถือว่าเกินกว่า 0.80 ขึ้นไปจึงสามารถยอมรับและนำไปใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคมในชุมชนทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistic) ในรูปการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชากร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนซึ่งใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และ F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคมในชุมชน ผลการศึกษามีดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 51-60 ปี จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุมีสถานภาพสมรส จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 79 คนคิดเป็นร้อยละ 19.8 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุมีสถานภาพในชุมชนเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน โดยรวม ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในชุมชนเทศบาลเมืองเขลางค์นคร โดยรวม

ประเด็น	ระดับ			
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	ลำดับ
1) ความเป็นพลเมืองของประชาชนในพื้นที่	4.05	81.00	มาก	3
2) การเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชน	4.39	87.70	มาก	2
3) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองในชุมชน	4.60	92.00	มากที่สุด	1
4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในชุมชน	4.60	92.00	มากที่สุด	1
โดยรวม	4.41	88.18	ระดับมาก	

จากตารางที่ 2 ระดับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในชุมชนเทศบาลเมืองเขลางค์นครโดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 เมื่อแบ่งเป็นรายด้านพบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองในชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.60 เท่ากัน การเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และความเป็นพลเมืองของประชาชนในพื้นที่มีค่าเฉลี่ย 4.05

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนเทศบาลเมือง เขตกลางนคร โดยรวม

ประเด็น	ระดับ			
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	ลำดับ
๑) ด้านลักษณะความเป็นประชาธิปไตยชุมชนในพื้นที่	4.27	85.33	มาก	2
๒) ด้านการเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน	4.27	85.33	มาก	2
๓) ด้านกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน	4.26	85.14	มาก	3
๔) ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน	4.40	88.05	มาก	1
โดยรวม	4.30	85.96	ระดับมาก	

จากตารางที่ 3 ระดับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนเทศบาลเมืองเขตกลางนครโดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 เมื่อแบ่งเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.40 ด้านลักษณะความเป็นประชาธิปไตยชุมชนในพื้นที่และด้านการเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.27 เท่ากัน ด้านกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนมีค่าเฉลี่ย 4.26

3. การเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขตกลางนคร จังหวัดลำปาง

3.1 เพศ

ประเด็น	เพศ	Mean	SD	t	p-value
ความเป็นพลเมือง	หญิง	4.32	.11	.899	.369
	ชาย	4.33	.15		
การเป็นประชาธิปไตย	หญิง	4.33	.29	-1.159	.247
	ชาย	4.29	.34		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ได้ผลลัพธ์คือความเป็นพลเมืองไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t(398) = .899, p = .369$) และการเป็นประชาธิปไตยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t(398) = -1.159, p = .247$)

3.2 อายุ

ประเด็น	อายุ	Mean	SD	F	p-value
ความเป็นพลเมือง	31-40	4.24	.07	18.90	.000
	41-50	4.28	.06		
	51-60	4.36	.15		
	61 ขึ้นไป	4.33	.14		
การเป็นประชาธิปไตย	31-40	4.15	.12	9.668	.000
	41-50	4.41	.14		
	51-60	4.31	.38		
	61 ขึ้นไป	4.22	.36		

ผลการวิเคราะห์ พบว่าความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 18.80, p = .000$) และการเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 9.668, p = .000$)

3.3 ระดับการศึกษา

ประเด็น	ระดับการศึกษา	Mean	SD	F	p-value
ความเป็นพลเมือง	มัธยมศึกษา	4.17	.03	67.260	.000
	ปวช./ปวส.	4.36	.13		
	ปริญญาตรี	4.31	.09		
	อื่นๆ	4.39	.13		
การเป็นประชาธิปไตย	มัธยมศึกษา	4.53	.04	27.612	.000
	ปวช./ปวส.	4.22	.35		
	ปริญญาตรี	4.33	.25		
	อื่นๆ	4.17	.36		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยพบว่าความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 67.260, p = .000$) และการเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 27.612, p = .000$)

3.4 สถานภาพการสมรส

ประเด็น	สถานภาพการสมรส	Mean	SD	F	p-value
ความเป็นพลเมือง	โสด	4.23	.00	52.404	.000
	สมรส	4.34	.14		
การเป็นประชาธิปไตย	โสด	4.13	.34	26.517	.000
	สมรส	4.30	.32		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน จำแนกตามสถานภาพการสมรส โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 52.404, p = .000$) และการเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 26.517, p = .000$)

3.5 อาชีพ

ประเด็น	อาชีพ	Mean	SD	F	p-value
ความเป็นพลเมือง	เกษตรกร	4.32	.14	.267	.966
	รับจ้าง	4.32	.13		
	ธุรกิจส่วนตัว	4.31	.13		
	รับราชการ	4.33	.13		
	นักการเมือง	4.33	.13		
	พนักงาน	4.30	.13		
	บริษัทเอกชน	4.31	.12		
	อื่นๆ	4.34	.15		

3.5 อาชีพ

ประเด็น	อาชีพ	Mean	SD	F	p-value
การเป็นประชาธิปไตย	เกษตรกรรม	4.31	.33	.356	.927
	รับจ้าง	4.32	.31		
	ธุรกิจส่วนตัว	4.28	.31		
	รับราชการ	4.25	.33		
	นักการเมือง	4.32	.33		
	พนักงาน	4.28	.31		
	บริษัทเอกชน	4.30	.31		
	อื่นๆ	4.24	.34		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน จำแนกตามลักษณะอาชีพ โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะอาชีพต่างกันไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .267, p = .966$) และการเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .356, p = .927$)

3.6 สถานภาพทางสังคมในชุมชน

ประเด็น	อาชีพ	Mean	SD	F	p-value
ความเป็นพลเมือง	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน	4.30	.11	8.320	.000
	ประธานชุมชน/รองนายก	4.18	.03		
	ประธานสภา	4.41	.05		
	สมาชิกสภาเทศบาล	4.33	.20		
	เจ้าหน้าที่เทศบาล	4.27	.11		
	ครูอาจารย์	4.26	.06		
	พระสงฆ์ในชุมชน	4.21	.08		
	ประชาชน	4.32	.13		
	อื่นๆ	4.55	.03		
การเป็นประชาธิปไตย	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน	4.39	.28	9.453	.000
	ประธานชุมชน/รองนายก	4.55	.07		
	ประธานสภา	4.28	.52		
	สมาชิกสภาเทศบาล	4.05	.33		
	เจ้าหน้าที่เทศบาล	4.34	.26		
	ครูอาจารย์	4.44	.06		
	พระสงฆ์ในชุมชน	4.59	.06		
	ประชาชน	4.28	.32		
	อื่นๆ	3.75	.04		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน จำแนกตามลักษณะสถานภาพทางสังคมในชุมชน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่า ความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 8.320, p = .000$) และการเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 9.453, p = .000$)

4. อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นต่อการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง พบว่า โดยภาพรวมแล้วประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองในชุมชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับวัชรวิชัย (2545) ในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันมีความตื่นตัวค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การเมืองที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ของภาคประชาชนที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น และสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเท่าเทียม การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน โดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกระดับมีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง

ผลการศึกษาค้นคว้าเห็นต่อกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นมาก โดยเฉพาะการระบุว่าการวิจัยในด้านนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของโกวิท อัญชลี Creighton และ Ichilov ต้องอธิบายให้เห็นโดยใช้ Wording ว่าการศึกษาของโกวิท อัญชลี Creighton และ Ichilov มีผลการศึกษาประเด็นเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของพลเมือง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในชุมชนอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับโกวิท พวงงาม (2553) ในประเด็นความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสอดคล้องกับอัญชลี ชุมชุม (2557) ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับ Creighton (2005) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะนำไปสู่กระบวนการสร้างฉันทามติ (Consensus Building) เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย และสอดคล้องกับ Ichilov (1988) ได้ศึกษาการฝึกทักษะของการมีส่วนร่วมในครอบครัวของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในประเทศอิสราเอล ซึ่งพบว่าการศึกษาที่เด็กนักเรียนซึ่งอยู่ในครอบครัวที่บิดาเปิดโอกาสให้ฝึกฝนทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้วิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้ จะมีระดับของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองและระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น

ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมนีก ปัญญาสิงห์ (2558) ซึ่งทำการศึกษาค้นคว้าการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่าเพศกับระดับการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส และสถานภาพทางสังคมในชุมชน มีความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมนีก ปัญญาสิงห์ (2558) ซึ่งทำการศึกษาค้นคว้าการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ระดับการศึกษากับระดับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อายุกับระดับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในความเป็นพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ดังนี้

1. การส่งเสริมให้ประชาชนในชนบท ได้เรียนรู้ และใช้ประโยชน์จากประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ประชาธิปไตยแบบตัวแทน
2. การส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทจัดตั้งกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจ องค์กรทางการเมือง และองค์กรทางสังคมโดยภาคประชาชน เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไข ปัญหาที่ชุมชนท้องถิ่นเผชิญอันจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและ บทบาทของตนเองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย
3. ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยแบบทางตรง หรือ ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ยังจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การร่วมคิด ร่วมแสดงบทบาทในกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้สามารถนำแนวคิดประชาธิปไตยชุมชน (Community Democracy) มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนชุมชน และสังคม ถือได้ว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน และในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองเขลางค์นคร. (2557). **สภาพทั่วไป**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://www.kelangnakorn.info/kelangnakorn/detail_news.php?id=3477. เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2564
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชน**. กรุงเทพฯ: เอ็กโปเนต.
- เทศบาลเมืองเขลางค์นคร. (2562). **ข้อมูลประชาชน**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.kelangnakorn.go.th/kelang/?p=196>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2564
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2553.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). **ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์**. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร ไซสาร. (2545). **การเมืองภาคประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เมฆขาว, 2545
- สน รูปสูง. (2553). **คู่มือประชาธิปไตยชุมชน**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: www.pdc.go.th/th/images/stories/file/Nai_SPM%5B1%5D.pdf. เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2564
- สมนึก ปัญญาสิงห์ (2558). **การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนกรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น**. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญชลี ชุมนุช. (2557). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). **การเมืองของพลเมือง: สู่สหประชาชาติใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ภาษาอังกฤษ

- Creighton, J. L. (2005). **The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement**. San Francisco: Jossey Bass Asia.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological Test (5th ed)**. New York: Harper Collins.

- Ichilov, O. (1988). Family Politicization and adolescents' citizenship orientations. *Political Psychology*, 9(3), 431.
- Yamane. T. (1973). *S tatistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York.Harper and Row Publications